

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Конопельського Віктора Ярославовича на дисертацію Чекан Наталії Володимирівни на тему: «Запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена тим, що процес європейської інтеграції України потребує впровадження у правоохоронну практику визнаних світовим співтовариством стандартів захисту прав і свобод людини. Демократичні перетворення в Україні є невід'ємними від гуманізації соціальних відносин, адже людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Під впливом глобалізації світової економіки і науково-технічного прогресу, взаємопроникнення різних соціальних груп у всьому світі відбуваються поступові зміни системи цінностей, особових і громадських орієнтирів, деформація соціальних структур і культурної ментальності. Порушення принципу рівності, різке соціальне розмежування, безробіття, інфляція, корупція, бідність, міграція – ці соціальні феномени стали визначальними на сучасному етапі та сприяли появі значної кількості маргіналів. Особливе місце серед цих проблем посідає поширення процесу маргіналізації суспільства в Україні, який спричинений деформацією базових державних та громадських інститутів, руйнуванням соціокультурних, ідеологічних, політичних й економічних основ життя, втратою ціннісних орієнтацій, невпевненістю людей у власному майбутньому і можливості дати дітям повноцінну освіту, стрімким зниженням рівня життя населення країни тощо. Зазначені зміни у суспільстві супроводжуються такими негативними явищами, як наркотизація, алкоголізація населення, проституція, зростання кількості безпритульних та безробітних, психічно хворих осіб.

Актуальність цієї проблеми зумовлена тим, що маргіналізація перестала носити особовий характер. За роки економічної кризи процес маргіналізації набув масового, широкомасштабного характеру. Це призводить до соціальної нестабільності суспільства, соціальних вибухів, різних протестних рухів і в майбутньому може призвести до соціальних руйнувань. Державна влада повинна звернути пильну увагу на процеси маргіналізації в суспільстві, різними заходами, засобами і законами попереджати та зменшувати такі соціально небезпечні явища. Незважаючи на актуальність питання, у вітчизняній правовій науці недостатньо уваги приділяється питанням маргінальності, визначенню кола осіб, які належать до маргінальних груп населення, умовам, що сприяють маргіналізації населення, а також наслідкам, які вона спричиняє. Маргіналізація населення створює загрозу для прогресивного розвитку українського суспільства, спричиняє деградацію

окремих його верств та сприяє зростанню рівня злочинності в державі. Проблема взаємозв'язку маргіналізації суспільства зі злочинністю в Україні не стала об'єктом спеціального вивчення кримінологічної науки. До того ж це явище в нашій країні не визначають як загрозливе для суспільства, хоча під час виконання своїх обов'язків працівники правоохоронних органів постійно натрапляють на його прояви та зазначають, що маргінальна людина є дуже соціально уразливою, може легко піддаватися негативному та криміногенному впливу, що, своєю чергою, є однією із причин криміногенної нестабільності.

Водночас низка питань дослідження маргінальних груп населення, феномена маргінальної поведінки особи у системі запобігання кримінальним правопорушенням, детермінації кримінальних правопорушень, що вчиняються маргінальними групами, характеру і змісту запобігання насильницьким кримінальним правопорушенням, що вчиняються маргінальними групами, залишається нерозв'язаною. У практиці боротьби зі злочинністю не сформовано цілісного уявлення про специфічні напрями комплексного використання підрозділами Національної поліції сил, засобів та заходів кримінологічного характеру з внесенням науково обґрунтованих пропозицій до законодавства, відомчих нормативно-правових актів, а також щодо проведення в системі правоохоронних органів низки заходів організаційного характеру.

Враховуючи зазначене, можна констатувати, що обрана тема дисертації Чекан Наталії Володимирівни за темою «Запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами в Україні», має комплексний характер, важливе як теоретичне, так і практичне значення, а отже має високий рівень актуальності.

Аналіз представлених Н.В. Чекан положень дисертаційного дослідження на тему «Запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», а також ознайомлення з її публікаціями, дає підстави стверджувати, що авторкою було проведено детальний аналіз теми, актуальної у теоретичному та практичному плані, а також сформульовано висновки і пропозиції, що виносяться на захист. Оцінюючи дисертацію у цілому, можна констатувати, що дисертація Н.В. Чекан підготовлена на високому науковому рівні, її структура логічно побудована, ключові проблеми чітко сформульовані, наукові положення характеризуються високим ступенем обґрунтованості та достовірності, а висновки та рекомендації можуть стати основою пошуку в інших галузевих юридичних науках. Цей висновок підтверджується основними критеріями, за якими оцінюються подібні наукові роботи.

Вивчення положень дисертації здобувачки дає можливість стверджувати, що об'єкт та предмет дисертації відповідають заявленій темі і свідчать про правильність обраних авторкою методологічних підходів до розкриття проблем, що

винесені у роботі. Структура плану роботи та послідовність його викладення також відповідає темі дослідження й у повному обсязі розкриває її зміст. Авторкою вміло та послідовно визначено завдання дослідження, які логічно впливають із заявленої мети. Заслужують також на схвалення використання у роботі зазначених методів дослідження, виваженість їх обрання та вдале застосування.

Дисертанткою опрацьовано 204 наукових та науково-правових джерела, на які авторка посилається у тексті роботи щодо питань проблематики дослідження та обґрунтування власних висновків, що вказує на достатні знання дисертанткою предмета, а також на її навички до самостійного наукового аналізу.

Зазначене свідчить про наявність комплексної, цілісної роботи та вказує, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають достатній ступінь наукової обґрунтованості.

У роботі простежується зв'язок з науковими програмами, планами та темами. Зокрема, дисертація узгоджується відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023); Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1126), а також позицій Кіотської декларації щодо розширення можливостей попередження злочинів, кримінального правосуддя та верховенства права (Чотирнадцятий Конгрес ООН із запобігання злочинності та кримінального судочинства, Кіото, Японія, 2021 р.). Робота відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454) і Пріоритетним напрямкам наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 29 вересня 2020 року (протокол № 20).

Повнота викладення матеріалів дисертаційного дослідження. Дисертацію подано у виді рукопису, загальний обсяг якого становить 238 сторінок. Основна частина дисертації (196 сторінок) охоплює три розділи, що містять дев'ять підрозділів; висновків; списку використаних джерел та додатків.

Викладені у вступі та розділах основної частини дисертації положення, які стосуються постановки проблеми, переконують, що відповідні питання є теоретично і практично важливими та перспективними для наукового дослідження. Стосовно обґрунтованості отриманих даних і сформульованих висновків свідчить аналіз теоретичної основи дисертації, її емпіричного підґрунтя. При написанні роботи дисертантка опрацювала достатній обсяг наукової літератури: наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, практику Європейського суду з прав людини.

Емпіричним підґрунтям дослідження є зведені дані вивчення 350 вироків винесених судами України упродовж 2016–2023 рр. щодо насильницьких злочинів учинених маргінальними групами за ст. 115, 121, 126-1, 186, 187, 257 Кримінального кодексу (КК) України; узагальнені результати опитувань 230 слідчих, 145 дільничних офіцерів поліції та 90 працівників ювенальної превенції Національної поліції України у Житомирській, Вінницькій, Закарпатській, Київській, Львівській, Одеській, Чернігівській областях; аналітичні узагальнення МВС України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України; результати багаторічного вивчення оперативно-розшукової, слідчої та судової практики на підставі значного досвіду роботи автора у підрозділах поліції.

Наукова новизна висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації полягає у тому, що представлена робота є одним із перших комплексних монографічних досліджень, в якому реалізовано праксеологічний підхід до формування кримінологічних засад запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами з визначенням шляхів розв'язання низки фундаментальних і прикладних проблем в діяльності органів поліції та громадськості.

Так, заслуговують на підтримку й визнання елементами наукової новизни дослідження вперше обґрунтовані в рецензованій праці такі здобутки дисертантки:

1. - запропоновано кримінологічні заходи запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами в Україні, що ґрунтуються на наукових підходах до феномену маргіналізації, кримінологічно значущих критеріях (стан, тенденції, детермінанти, особа-злочинця маргінала), зв'язок яких у процесі маргінальної насильницької поведінки визначає специфіку діяльності державних органів й громадськості щодо запобігання насильницьким злочинам на визначених кримінологічних рівнях (загальносоціальному, спеціально-кримінологічному, індивідуально-профілактичному);

2. – обґрунтовано багатофункціональний підхід до визначення маргінальної насильницької поведінки, при якій маргінальним визнано спосіб життя соціально-неблагополучних груп населення, відчужених від суспільно корисних зв'язків, як правило, не маючих постійного джерела доходів, які характеризуються делінквентною поведінкою і через це схильних до вчинення кримінальних правопорушень, у тому числі насильницьких злочинів, а маргінальна насильницька злочинність – це сукупність насильницьких злочинів (умисне кримінально-протиправне діяння, що проявляється у застосуванні фізичного та психологічного впливу на органи, тканини, психіку жертви чи погрози його застосування), що вчиняються особами, що ведуть маргінальний спосіб життя;

3. – запропоновані напрями реалізації загальносоціальних заходів запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами шляхом прийняття *Національної програми запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються маргінальними групами на 2025–2030 рр.*, яка містить заходи кримінологічного впливу на процес маргіналізації населення в умовах воєнного стану за блоками: пріоритети забезпечення безпеки в маргінальному середовищі України; правові та організаційні заходи спрямовані на створення сприятливих умов для українського суспільства й зменшення впливу негативних явищ; підвищення рівня правової культури та правосвідомості громадян України, поширення позитивного ставлення і довіри до органів влади та їх діяльності; поліпшення суспільного та психічного стану певних маргінальних груп (надання допомоги в лікуванні, працевлаштуванні, проживанні; психологічна допомога); взаємодія та координація органів правопорядку з громадськістю, щодо запобігання протиправним проявам у маргінальному середовищі;

4. – розроблено алгоритм індивідуально-профілактичного впливу на особу-маргінала з метою виправлення і перевиховання, зміни криміногенно-маргінальної орієнтації та запобігання вчиненню насильницьких злочинів: встановити осіб-маргіналів, поведінка, погляди, мотиви вчинків яких свідчать про можливість вчинення насильницьких злочинів, а також причини та умови маргіналізації; вивчити особу (діагностичний напрям); провести психокорекційну роботу з особами, визначити та ліквідувати джерела негативного впливу на них, а також дослідити можливості створення сприятливої обстановки з метою не допущення реалізації злочинних намірів (реабілітуючий); здійснити контроль за поведінкою, а також аналіз отриманих результатів за попередніми напрямами з подальшим внесенням коректив (прогностичний);

На увагу і обговорення заслуговують і ті положення, які, були удосконалені в роботі та отримали подальший розвиток:

– угруповання осіб, які ведуть маргінальний спосіб життя (мігранти; особи без певного місця проживання; жебраки, волоцюги, проститутки, алкоголіки, наркомани, особи звільнені з установ виконання покарань) за соціальним становищем та фізіологічним і психологічним особливостями;

– теоретичні положення щодо розуміння складу маргінальної поведінки (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона) як інформаційно-пізнавальної у процесі взаємодії правомірності й протиправності, а також інструментарій кримінологічного моніторингу за допомогою якого здійснюється оцінка поведінки людини, вибір й застосування оптимальних дієвих запобіжних заходів з розподілом такої поведінки на позитивну, негативну; індивідуальну, групову; добровільну, примусову; соціальну, економічну, політичну; активну,

пасивну, звичайну, соціально-схвалену; особистісно-орієнтовану, егоїстично-орієнтовану;

- наукову класифікацію детермінантів (воєнно-політичні, економічні, соціальні, психологічні), які не тільки поглиблюють процеси маргіналізації та істотно впливають на зростання маргінальної злочинності, а й обумовлюють інтенсифікацію самодеструкції особи, обумовленої у тому ж числі й віктимологічними факторами (самозахист);

- періодизація кримінологічних досліджень проблем маргінальності та маргіналізації населення в Україні з розподілом на такі етапи: початковий – дослідження маргіналізаційних процесів населення як культурного явища, вивчення феномену особи-маргінала, основа вивчення – культурний конфлікт (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.); проміжний – розвиток ідеї маргінальності в контексті переміщення громадян з однієї соціальної групи в іншу, практичні дослідження у роботах представників урбан-соціології американської та західноєвропейської кримінологічних наукових шкіл (1920 р – 1991 р); сучасний – надання кримінологічної характеристики маргінальності в Україні, дослідження особи-маргінала, встановлення причин та умов маргіналізації населення (1991 р. – по т.ч.);

- – кримінологічні характеристики маргінальності: відсутність нормативного регулювання правового становища особи-маргінала; виключення або відмова особи від підтримки соціальних відносин і зв'язків (десоціалізація особи); деформація особи, яка пов'язана з негативним, конфліктним ставленням до соціальних культур й цінностей;

- – кримінологічна характеристика осіб-маргіналів, які вчиняють насильницькі злочини, з їх розподілом за соціальним статусом (діти, безпритульні, мігранти, жебраки, засуджені та ін.), фізіологічними і психологічними особливостями (алкоголіки, наркомани, ВІЛ-інфіковані, психічно хворі та ін.) та виокремлення головного фактору маргіналізації – «відчуження», через який вони протиставляють себе оточуючим.

В роботі містяться і інші положення, висновки та пропозиції теоретичного і практичного характеру, які істотно розширюють наукові знання про запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами, а результати дослідження свідчать про цілісність наукового пошуку, завершеність та значущість новизни отриманих результатів не лише для теорії, а й для практичної діяльності. Наукові публікації, відображають основний зміст усіх розділів дисертації, а також основні положення і результати дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації виявилися наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі філософії, соціології, теорії права,

міжнародного права, кримінально-виконавчого, кримінального права і кримінології, досліджені історичні та методологічні засади у сфері запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами.

Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законах України, указах Президента України, постановах і розпорядженнях Кабінету Міністрів України, а також підзаконних нормативно-правових актах України, законодавстві зарубіжних країн, рішеннях Європейського суду з прав людини.

Автором досягнуто мету дослідження, а саме, теоретичне узагальнення та розв'язання комплексної науково-прикладної задачі запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами з розробленням пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення практики діяльності органів Національної поліції й громадськості, а також надання пропозицій щодо підвищення ефективності освітнього процесу з акцентуванням на роботу із вразливими групами населення, що полягає у розробленні пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства та відповідної правозастосовної практики завдяки цілісному розкриттю теми дисертаційної роботи у цілому та в кожному окремому розділі, у підрозділах та у висновках і рекомендаціях. Крім цього, автором для досягнення мети та завдань дисертаційного дослідження використано широкий методологічний інструментарій.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Не викликають заперечень ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Останні забезпечуються: застосуванням дослідницьких методів сучасної теорії пізнання, у тому числі як загальнонаукових методів (діалектичний, логіко-семантичний, історичний, системно-функціональний, структурно-логічний, конкретно-логічний і т.д.), так й методів, притаманних дослідженням у правових науках (порівняльно-правовий, формально-юридичний, історико-правовий та ін.), а також методів, властивих конкретно-соціологічним дослідженням (статистичні методи, вивчення правових документів, статистичних відомостей, анкетування та ін.). Робота виконана на високому методологічному рівні, що свідчить про вдале опанування дисертантом методологією наукової діяльності.

Практичне значення дисертаційного дослідження, яке розглядається, не викликає сумнівів, адже його результати можна використати у законотворчій діяльності- шляхом запровадження міжнародних стандартів та зарубіжної практики запобігання насильницьким злочинам маргінальними групами; діяльності правоохоронних органів – при розробленні й удосконаленні відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів, підготовці методичних рекомендацій з питань організації запобігання розбоям підрозділами НПУ(акт впровадження Головного слідчого

управління НП України в Миколаївській області від 04 липня 2022р); освітньому процесі та науково-дослідній роботі – під час підготовки лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з кримінології, кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінального процесуального права, оперативно-розшукової діяльності, а також при проведенні різних видів занять із відповідних дисциплін у процесі підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю 081 «Право» та в системі підвищення кваліфікації працівників НПУ (акт Національної академії внутрішніх справ від 10 вересня 2022 року).

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення й результати дослідження відображено у чотирьох статтях, які опубліковані у фахових виданнях України і у тезах чотирьох наукових доповідей на всеукраїнських, міжнародних науково-практичних конференціях.

Наукові публікації дисертантки свідчать про її послідовну роботу над розв'язанням поставленого наукового завдання з 2021 року. У публікаціях достатньо відображені всі розділи дисертаційної роботи.

Оформлення дисертації. Дисертація Н. В. Чекан оформлена згідно з нормативними вимогами і стандартами, які передбачені для такого виду досліджень. Робота написана державною мовою з дотриманням наукового стилю. Положення, висновки та пропозиції, що містяться у науковій праці, характеризуються завершеністю, аргументованістю та послідовністю.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Н.В. Чекан фактів порушення академічної доброчесності (плагіату, фальсифікацій, фабрикацій тощо) не виявлено. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використані методики дослідження та джерела інформації містять відповідні посилання. Дисертація є завершеною, самостійно виконаною роботою, що має вагоме теоретичне і прикладне значення.

Разом із тим, ознайомлення з рукописом Н.В. Чекан дозволяє висловити окремі побажання і критичні судження, які потребують додаткової аргументації чи дискусії:

1) Природа маргінальності при всій повсякденності сприйняття вивчена менше, ніж природа криміналізації суспільства та окремих громадян загалом. У вітчизняній науці немає чіткої концепції, в якій би всебічно і повно розглядалися джерела і причини виникнення маргінальності, і тим більше – криміногенних маргінальних насильницьких проявів. Тому важливо синтезувати юридичні,

філософські, соціологічні та психологічні підходи до визначеної проблеми у підрозділі 2.2, «Детермінанти вчинення насильницьких злочинів маргінальними групами» і використовувати їх при виборі напрямів, заходів запобігання.

2) Розглядаючи заходи запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються маргінальними групами через призму триланкової системи, що включає в собі загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуально-профілактичні заходи запобігання, бажано було б щоб авторка звернулася до зарубіжного досвіду запобігання кримінальним правопорушенням такому прошарку населення, адже таке явище притаманне не лише нашій державі й позитивний досвід необхідно брати до уваги при реалізації запобіжних програм.

3) У підрозділі 2.3 наводяться характерні риси соціально-психологічного портрета особи маргінала, який вчиняє насильницькі злочини, з їх розподілом за соціальним статусом (діти, безпритульні, мігранти, жебраки, засуджені та ін.), фізіологічними і психологічними особливостями (алкоголіки, наркомани, ВІЛ-інфіковані, психічно хворі та ін.). Проте, запропоновані у підрозділі 3.3 індивідуально-профілактичні заходи запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами, жодним чином не враховують ані соціально-психологічний портрет особи, ані розподіл їх за соціальним статусом, що є суттєвим методологічним прорахунком.

4) Варто зазначити, що спеціально-кримінологічні заходи запобігання, на відміну від загальносоціальних, не пов'язані з радикальною зміною наявних суспільних відносин, зняттям або подоланням соціально-економічних проблем, що впливають на злочинність, формуванням у громадян переконань, поглядів і морально-етичних якостей, які роблять антигромадські вияви неможливими. Завданням спеціальних заходів є усунення дії конкретних криміногенних факторів, створення обставин, що перешкоджають здійсненню кримінальних правопорушень.

Не осторонь проблем маргіналізації залишились – діти та молодь, позаяк їх самореалізація та розвиток потенціалу, участі та інтеграції у суспільне життя, що розвиватиме її національну свідомість на основі суспільно-державних цінностей та відповідального громадянства, надаватиме можливості для успішної реалізації і соціалізації, підвищить рівень її громадянських компетентностей, її спроможність бути самостійним, життєстійким, активним, патріотичним і відповідальним учасником суспільного життя, зокрема й в умовах воєнного стану.

Виходячи з вищевикладеного, бажано було б під час прилюдного захисту, зупинити увагу Наталії Володимирівни на кримінологічних напрямках щодо обмеження та нейтралізації негативного впливу з боку родини і найближчого оточення на дітей і молодь, які опинились у складних життєвих обставинах.

Вказані зауваження та рекомендації носять дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки представленого до захисту дисертаційного дослідження, і можуть бути враховані у ході подальших наукових досліджень.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

На підставі викладеного вважаємо, що дисертація Чекан Наталії Володимирівни «Запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами в Україні» є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що у сукупності вирішують конкретне науково-прикладне завдання, яке має істотне значення для кримінального права та кримінології і полягає у комплексному розробленні питань, що стосуються запобігання насильницьким злочинам, що вчиняються маргінальними групами в Україні, а також у розробленні рекомендацій щодо практики застосування норм кримінального права у цій сфері. Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право».

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року №341), а її авторка Чекан Наталія Володимирівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор
завідувач кафедри кримінального
права та кримінології Одеського державного
університету внутрішніх справ

 Віктор КОНОПЕЛЬСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО:

Проректор Одеського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

 Максим КОРНІЄНКО

